

A large, lattice-structured high-voltage power line tower stands prominently in the center of the page. It is surrounded by several high-voltage power lines that stretch across the sky. The background is a clear, light blue sky with some faint clouds. The tower and lines are rendered in a dark, almost black color, creating a strong silhouette effect against the lighter background.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА УСОГЛАСЕНОСТ НА
АД МЕПСО-СКОПЈЕ ВО ОДНОС НА ОБВРСКИТЕ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ
ОД СОПСТВЕНИЧКОТО РАЗДВОЈУВАЊЕ
ЗА 2021 ГОДИНА

Фебруари 2022

© 2022 МЕРСО АД – Скопје

Освен ако не е поинаку наведено, овој Извештај и податоците дадени во него се сопственост на МЕРСО АД - Скопје. Податоците дадени во Извештајот претставуваат информации од јавен карактер и истите се од информативна природа и не може да се користат за други цели.

Извештајот е подготвен од **Александар Чеботарев**,
Службеник за усогласеност на АД МЕРСО – chebotarev@mepso.com.mk.

Наодите, ставовите и заклучоците се ексклузивно право на авторот и не задолжително ги изразуваат ставовите на МЕРСО АД – Скопје.

1 Основ за изработка на извештајот

Како континуитет на претходната 2020 година, која остана запаметена како исклучително тешка заради пандемијата на вирусот Ковид-19 кој ја зафати популацијата на глобално ниво, што резултираше со драстични промени во начинот на функционирање на компаниите, и оваа, 2021 година ќе биде сместена во категоријата исклучително тешки години. Ова пред сè заради глобалната пандемија која со несмалено темпо продолжи да го ремети редовното функционирање, но и од глобалната енергетска криза која ја зафати Европа во втората половина од годината и која резултираше со силен афект врз редовното функционирање на системот, пред сè на енергетските компании. Во таа насока, раководството на АД МЕСПО беше доследно во спроведувањето на насоките и препораките од Владата на Република Северна Македонија.

Овој извештај претставува краток преглед на активностите и работењето на Службеникот за усогласеност при АД МЕСПО во следењето на спроведувањето на Програмата за усогласеност на АД МЕСПО – Скопје во однос на обврските кои произлегуваат од сопственичкото раздвојување (во понатамошниот текст – Програма за усогласеност). Од друга страна овој Документ претставува израз на посветеноста на АД МЕСПО – Скопје кон реализирање на своите активности на независен, транспарентен, недискриминаторен и објективен начин.

Основ за изработка и објавување на овој Извештај произлегува од одредбите на Законот за енергетика, Статутот на операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско Друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот ситем, во државна сопственост, Скопје - (во понатамошниот текст - Статут на АД МЕСПО), Програмата за усогласеност на АД МЕСПО Скопје и Правилникот за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност (во понатамошниот текст – Правилник за работењето).

1.1 Закон за енергетика

Законот за енергетика ("Службен весник на РМ" бр.96/18) во членот 73 го обврзува Операторот на електропреносниот систем, независно од организационата форма, да донесе Програма за усогласеност со која се утврдуваат мерките кои треба да придонесат да се оневозможи дискриминација на корисниците на електропреносниот систем, да се утврдат обврските на вработените во спроведувањето на Програмата и да се утврди начинот на следење на спроведувањето на истата.

Во членот 74 став 2 од Законот за енергетика, пропишано е назначување на Службеник за усогласеност, како лице одговорно за следење на спроведувањето на Програмата.

Ставот 8 алинеја 1 од истиот член го обврзува Службеникот за усогласеност да го следи спроведувањето на Програмата и да подготвува Годишен извештај за превземените мерки за нејзино спроведување, кој го доставува до Регулаторната Комисија за Енергетика и Водни Услуги на Република Северна Македонија.

1.2 Статут на АД МЕСПО

Членот 35-а од Статутот на АД МЕСПО го пропишува именувањето на Службеникот за усогласеност од страна на Надзорниот Одбор, по претходна согласност од Регулаторна комисија за енергетика.

Согласно членот 35-г став 1 алинеја 1, Службеникот за усогласеност е должен да го следи спроведувањето на Програмата за усогласеност и да изработува Годишен извештај кој го доставува до Регулаторна комисија за енергетика.

1.3 Програма за усогласеност на АД МЕСПО – Скопје

Врз основа на член 73 од Законот за енергетика, а во согласност со член 19 од Статутот на АД МЕСПО - Скопје, Управниот одбор на АД МЕСПО, по одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесе Програма за усогласеност на АД МЕСПО - Скопје во однос на обврските кои произлегуваат од сопственичкото раздвојување.

Во членот 5 став 2 алинеја 1 од Програмата за усогласеност е нотирана обврската на Службеникот за усогласеност за следење на спроведувањето на Програмата и изработка на годишен Извештај за нејзино спроведување, кој го доставува до Регулаторна комисија за енергетика.

1.4 Правилник за работењето на Службеникот за усогласеност

Врз основа на член 74 од Законот за енергетика и член 35-д од Статутот на АД МЕПСО, а постапувајќи по Решението за одобрување на условите со кои се уредува мандатот и условите за вработување на Службеникот за усогласеност на Регулаторна комисија за енергетика, Управниот одбор на АД МЕПСО - Скопје донесе Правилник за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност.

Членот 8 став 1 од Правилникот ја пропишува обврската на Службеникот за усогласеност за доставување на годишни извештаи. Во ставот 3 од истиот член е дадена и листа на потребни информации кои треба да ги содржи Извештајот. Истотака, во член 6 од Правилникот е даден и делокругот на работењето на Службеникот за усогласеност.

1.5 Именување на Службеник за усогласеност на АД МЕПСО

Со Одлука на Надзорниот Одбор на АД МЕПСО бр.02-9300/4 од 13 Декември 2018 година, а врз основа на спроведениот конкурс за именување на Службеник за усогласеност бр.02-8935 од 28 Ноември 2018 година, се именува Александар Чеботарев за Службеник за усогласеност на АД МЕПСО.

Со одлука бр.03-2386/2 од 17.12.2018 година, Регулаторна комисија за енергетика донесува Решение за одобрување на назначувањето на Службеник за усогласеност на АД МЕПСО Скопје. Претходно, со Решение бр.02-1709/1 од 31 Август 2018, Регулаторна комисија за енергетика ги одобри условите со кои се уредува мандатот и условите за вработување на Службеникот за усогласеност.

1.6 Начин на следење на спроведувањето на Програмата и изработка на извештајот

Службеникот за усогласеност ја следи реализацијата на Програмата и го подготвува годишниот извештај од аспект на: независност, транспарентност, објективност и непристрасност во работењето на АД МЕПСО – Скопје; оневозможување на дискриминација на корисниците на електропреносниот систем по било кој основ; доверливост на деловните податоци на корисниците на електропреносниот систем; координација и соработка на АД МЕПСО - Скопје со други оператори на електроенергетски системи, размена на податоци со операторите на други електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации; едукација и информирање на Управниот одбор на АД МЕПСО - Скопје и Надзорниот одбор на АД МЕПСО - Скопје и вработените на АД МЕПСО - Скопје во врска со постапување во согласност со начелата за независност, транспарентност и непристрасност.

АД МЕПСО - Скопје е должен на Службеникот за усогласеност да му ги даде на увид сите податоци и информации потребни за остварување на неговите овластувања и по негово барање, да му овозможи пристап до сите простории во кои ја врши својата дејност.

2 Основни податоци за Операторот на електропреносниот систем АД МЕПСО

АД МЕПСО - Скопје е Друштво кое врши дејност пренос на електрична енергија и управува со електропреносниот систем во Република Северна Македонија. АД МЕПСО - Скопје од 14.11.2005 година е носител на Лиценца за вршење на енергетската дејност пренос на електрична енергија со евидентен број ЕЕ - 01.02.1/05/2/17, која е со рок на важност до 14.11.2040 година.

2.1 Сопственичко раздвојување на Операторот на електропреносниот систем

Врз основа на барањето за сертификација на операторот на системот за пренос на електрична енергија, доставено од АД МЕПСО до Регулаторна комисија за енергетика бр.12-2259/1 од 27.11.2018 година, Регулаторна комисија за енергетика донесе Одлука за сертификација и назначување на оператор на електропреносниот систем на Република Северна Македонија бр.02-2851/1 од 15.08.2019 година.

2.2 Сопственичко раздвојување на МЕМО ДООЕЛ

Согласно Законот за енергетика АД МЕПСО - Скопје како носител на лиценца за пренос на електрична енергија не може да има лиценци и да биде вклучено во вршење на дејностите производство, дистрибуција, трговија и снабдување со електрична енергија и не може да има лиценца за организирање и управување со пазарот на електрична енергија. Имајќи го ова во предвид АД МЕПСО - Скопје основа и е сопственик на друштвото Македонски оператор на пазар на електрична енергија-МЕМО ДООЕЛ Скопје, запишано во Централен Регистар на 8 октомври 2018.

Службеникот за усогласеност во текот на целата година го следеше воведувањето и спроведувањето на функционалната независност на двата субјекти. За таа цел Службеникот присуствуваше на состаноците на Управниот одбор во својство на Собир на содружници. Во 2021 година се одржани 6 состаноци.

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ги разгледуваше и донесе следните одлуки:

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ го разгледа и усвои Годишниот финансиски извештај на Националниот оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје за 2020 година, заверен со арх.бр.02-672/1 од 15.02.2021 година.

Вкупните приходи на МЕМО ДООЕЛ – Скопје за 2020 година изнесуваат 2.609.996.875,00 денари. Приходите за регулираната дејност за организирање и управување со пазарот на електрична енергија, врз основа на тарифата одобрена од Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги, која изнесува 0,0049 денари/kWh за периодот Јануари-Јули и 0,0081 денари/kWh за периодот Август-Декември, за 2020 година изнесуваат 45.096.615,00 денари односно 1.73 % од вкупните приходи. Приходите од продажба на електрична енергија од повластените производители изнесуваат 2.520.679.882,00 денари односно 96.6% од вкупните приходи. Приходите од дебалансот кои служат за исплата на повластените производители на електрична енергија изнесуваат 44.200.171,00 денари односно 1.7% од вкупните приходи.

Вкупните расходи изнесуваат 2.596.649.692,00 денари од кој оперативните расходи изнесуваат 25.005.722,00 денари, трошоците за набавка на електрична енергија од

повластените производители и трошоците за дебаланс изнесуваат 2.564.888.296,00 ден. Амортизацијата на основните средства за 2020 година изнесува 6.751.791,00 денари.

Во 2020 година остварен е позитивен финансиски резултат-добивка од редовното работење во износ од 13.347.183,00 денари.

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ги разгледа и усвои Годишната сметка на МЕМО ДООЕЛ за претходната деловна година (доставено со арх.бр.02-681/1 од 17.02.2021) како и Годишниот извештај за работењето на МЕМО ДООЕЛ за претходната деловна година (доставено со арх.бр.02-678/1 од 17.02.2021).

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ја разгледа и усвои Одлуката за распределување на добивката по годишната сметка за 2020 година на МЕМО ДООЕЛ, заверена под арх.бр.02-679/1 од 17.02.2021 година, и тоа со следната намена:

- Добивка пред оданочување	13.347.183,00	денари
- Данок од добивка	1.050.946,00	денари
- Добивка по оданочување	12.296.237,00	денари
- Задолжителна општа резерва 5% од нето добивката	614.812,00	денари
- Реинвестирање на добивка	11.681.425,00	денари

Согласно Член 19 од Изјавата за основање на МЕМО ДООЕЛ Скопје, кој гласи: *“Меѓусебните односи во врска со вршење меѓусебни работи помеѓу Друштвото и Основачот ќе се уредат со посебни договори”*, АД МЕПСО Скопје и МЕМО ДООЕЛ Скопје на 10.10.2019 година потпишаа Договор за деловна соработка со кој се уредуваат меѓусебните права и обврски.

Со Одлука на Управниот Одбор на АД МЕПСО бр.02-3470/6-1 од 07.05.2020 година, преку анекс на Договорот за соработка, уредени се начините на плаќање на обврските по основ на платени фактури за потрошена електрична енергија, потрошена вода и за собирање, транспорт и третман на отпад, кои се однесуваат на деловната зграда на АД МЕПСО, преку префактурирање на МЕМО ДООЕЛ на начин што секоја платена фактура ќе се дели со бројот на вработени, а потоа тој износ ќе се помножи со вкупниот број на вработени на МЕМО ДООЕЛ. Истотака, ќе се изврши префактурирање на МЕМО ДООЕЛ само за сметките за мобилна и фиксна телефонија за броевите кои ги користи МЕМО ДООЕЛ.

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ го одобри склучувањето на Договор за закуп со непосредна спогодба меѓу МЕМО ДООЕЛ (како Закупец) и АД МЕПСО (како Закуподавач), доставен под арх.бр.02-4984 од 05.08.2020 година. Истиот е склучен на ден 21.09.2020 година и солемнизиран кај Нотар Анета Петровска Алексова истиот ден. Предмет на овој Договор за закуп е издавање на недвижен имот – деловни простории од 350 м² (по спецификација дадена во Договорот) во административната зграда на АД МЕПСО на К.П.9561/16 КО Центар. Висината на месечната закупнина изнесува 849,00 денари по м², или вкупно 297.150,00 денари месечно.

Овој Договор придонесува да се заврши процесот на обезбедување на функционалната независност на двата субјекти, и заедно со Договорот за меѓусебна деловна соработка го заокружуваат тој процес, со што е постигнат unbundling согласно одредбите и обврските кои произлегуваат од Законот за енергетика и Директивите на ЕУ.

3 Примена на Програмата за усогласеност

Основна цел на Програмата за усогласеност е да воспостави формална рамка која ќе обезбеди сите активности кои ги спроведува Операторот за пренос на електрична енергија како и однесувањето на сите вработени или лица ангажирани од страна на операторот, да бидат во согласност со начелата на транспарентност, недискриминација, независност и објективност.

Со програмата се дефинираат мерки кои треба да се превземаат заради оневозможување на дискриминација на корисниците на електропреносниот систем по било кој основ, се дефинираат обврските на вработените во реализацијата на Програмата и се утврдува начинот за следење на усогласеноста на работењето на Операторот на електропреносниот систем со обврските утврдени со Законот за енергетика и Програмата за усогласеност.

3.1 Независност на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО – Скопје

Независноста во работењето на Управниот и Надзорниот одбор на АД МЕПСО произлегуваат пред сè од структурната поставеност и сопственичкото раздвојување во однос на претходниот вертикално интегриран електроенергетски ситем.

Во член 72 став 2 од Законот за енергетика е утврдено дека, за да се обезбеди независност на операторот на електропреносниот ситем, исто лице или лица немаат право во исто време:

- директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во операторот на електропреносниот систем,
- директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување со електрична енергија и
- да именуваат членови на орган на надзор, орган на управување на операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија.

Горенаведените ограничувања особено се однесуваат на користење на право на глас, избор и именување на членови на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО - Скопје или поседување на мнозински удел.

Согласно член 72 став 3 од Законот за енергетика, членовите на Управен и Надзорен одбор на АД МЕПСО-Скопје:

- во постапка за донесување на одлуки согласно закон, не смеат да бараат ниту да прифаќаат упатства или насоки од Владата или друг државен орган, освен во случаите утврдени во Законот за енергетика и
- не смеат да бидат избрани за членови на орган на надзор, односно на орган на управување на друштва коишто вршат производство, снабдување или трговија со електрична енергија

или друштва коишто имаат можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тие друштва.

Заради спроведување на одредбите од Законот во однос на независноста на работењето на Управниот и Надзорниот Одбор, Службеникот за усогласеност во рамките на своите овластувања утврдени во Законот за енергетика, Статутот на АД МЕПСО и Правилникот за работењето, во текот на 2021 година континуирано ги следеше деловните активности на Надзорниот и Управниот Одбор на АД МЕПСО заради процена и утврдување на нивната независност при постапувањето, како и заради процена на ризикот од евентуална неусогласеност на нивните активности со важечките законски и подзаконски прописи.

Во рамките на следењето на работата на **Надзорниот одбор на АД МЕПСО**, Службеникот за усогласеност редовно учествуваше во неговата работа со давање на потребните информации на барање на членовите на НО, како и со свое учество во носењето на одлуките преку свои забелешки и сугестии.

Во текот на 2021 година одржани се 11 седници на Надзорниот Одбор на кој се разгледани и усвоени Одлуки за одобрување на работењето на управниот Одбор на АД МЕПСО. Не се констатирани неправилности во работењето и ниту една одлука на Управниот Одбор не е оспорена и вратена на разгледување.

На крајот на 2021 год. извршени се перонални промени во составот на Управниот Одбор.

На 38-та седница одржана на 27.12.2021 година, Надзорниот Одбор донесе Одлука за отповикување на Kushtrim Ramadani од функцијата член на Управниот Одбор и Претседател на Управниот Одбор на АД МЕПСО кој ја вршеше функцијата Генерален Директор (арх.бр. НО бр.02-7535/6-1). На негово место назначен е Orhan Murtezani (арх.бр. НО бр.02-7535/6-3).

Извршена е проверка на спроведените постапки при што е утврдено дека истите се водени согласно законските нормативи и во нивната реализација не се забележани неправилности. Во контекст на членот 72 став 2 и 3 од Законот за енергетика, констатирано е дека новоизбраниот член на Управниот Одбор во целост ги исполнува условите за независност и неспоивост на вршењето на функцијата со други сродни функции.

Новоизбраниот член на Управниот Одбор во законскиот рок достави потпишана нотарски заверена изјава и тоа:

- Изјава дека не е член на орган на управување, односно на орган на надзор, односно вработен во друштво кое што врши производство на електрична енергија и/или природен гас, како и трговија и снабдување со електрична енергија и/или природен гас или во друштво кое што има можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тоа друштво.
- Изјава дека во постапка за донесување на одлуки согласно закон, не бара ниту прифаќа упатства или насоки од Владата или друг државен орган, освен во случаите утврдени со Законот за енергетика.

Согласно член 74 став 9 од Законот за енергетика и член 35-г став 6 од Статутот на АД МЕПСО, Службеникот за усогласеност, со допис бр. 13-7592 од 27.12.2021 година до Регулаторна комисија за енергетика ги достави Годишната инвестициона програма во 2022 година на АД МЕПСО и Годишниот план за останати потреби на набавки во 2022 година на АД МЕПСО документи, усвоени од страна на Управниот Одбор и доставени на одобрување до Надзорниот Одбор на АД МЕПСО – Скопје.

3.2 Овозможување на транспарентен, објективен и недискриминаторен однос кон корисници на електропреносниот систем од страна на АД МЕПСО Скопје

Во рамките на своите надлежности и законски обврски, АД МЕПСО е должен во своето работење да постапува во согласност со Законот за енергетика на начин што ќе обезбеди транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, преку следните активности и процеси: Планирање и развој на електропреносната мрежа преку изградба на нови и надградба на постојани интерконективни водови, транспарентност во набавката на електрична енергија за покривање на сопствените загуби, набавка на системски услуги за балансирање и други активности и процеси.

Што се однесува до евентуалните отворени прашања во однос на номинациите, од страна на Подружницата Оператор на Преносната мрежа добиени се информации дека во 2021 година не се забележани отворени прашања во однос на номинациите и не е регистрирано ниту едно одбивањето на физички трансакции на учесници на пазарот на електрична енергија.

Во 2021 година АД МЕПСО нема барања односно отворени предмети од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата на Република Северна Македонија.

Имајќи ја во предвид обврската за обезбедување на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, а согласно член 78 став 2 алинеја 6 од Законот за енергетика, Операторот на електропреносниот систем е должен во согласност со законот и прописите и правилата донесени согласно овој закон да ги приклучи на електропреносната мрежа производителите, потрошувачите и операторот на електродистрибутивниот систем. Согласно оваа обврска, во 2021 година се процесирани 13 нови барања за приклучување на преносната мрежа и тоа:

1. Приклучок на ВЕЦ Рамно (50 MW).
2. Приклучок на ВЕЦ Дојран 1 (50 MW) и ВЕЦ Дојран 2 (50 MW).
3. Приклучок на ВЕЦ Вирови (стратешки инвеститор) (414 MW).
4. Приклучок на ВЕЦ Иберли (392 MW).
5. Приклучок на ФЕЦ Штип (ЕСМ) (360 MW) односно ФЕЦ Стипион (стратешки инвеститор) (360 MW).
6. Приклучок на ФЕЦ ОКТА (12MW) (измена на постоен приклучок).
7. Приклучок на ФЕЦ Долнени (400 MW).
8. Приклучок на ФЕЦ Новаци (50 MW).
9. Приклучок на ФЕЦ Три чешми Штип (80 MW).
10. Приклучок на ФЕЦ Дуброво ИГМ (80 MW).
11. Приклучок на ФЕЦ Скандалци (240 MW).
12. Измена на постоен приклучок на ТЕ-ТО.
13. Приклучок ТЕТО – Железара (110 MW).

Во текот на 2021 година постапувано е по тековните барања за приклучок и тоа:

1. Приклучокот на индустриска постројка ИГМ (27 MW).
2. Приклучок на рудник Плавица – Кратово (15 MW).
3. Приклучок на ВЕЦ Богословец (36 MW).
4. Приклучокот на ВЕЦ Демир Капија (Дрен) (44 MW) и ВЕЦ Дрен2 (10 MW).

5. Приклучок на ВЕЦ Копришница (40 MW) и ВЕЦ Петрово (40 MW).
6. Приклучок на ВЕЦ Крушево (20 MW) и ФЕЦ Крушево (8 MW).
7. Приклучок на втор ТР во ТС Овче Поле (25 MW ФЕЦ).
8. Приклучок на ФЕЦ Осломеј 3 А (50 MW) (ЈПП со ЕСМ).
9. Приклучок на ФЕЦ Осломеј 3 Б (50 MW) (ЈПП со ЕСМ).
10. Приклучок на ФЕЦ Битола 2 (60 MW), ФЕЦ Битола 3 (100MW) и ФЕЦ Брод Гнеотино (100MW).
11. Приклучок на ФЕЦ Тиквеш (100MW).
12. Приклучок на ФЕЦ Ерџелија (80 MW) (стратешки инвеститор).
13. Приклучок на ТЕЦ Неготино (гасна или комбинирана електроцентра) (600 MW) .

Во 2021 година во завршна фаза за приклучување на мрежа се и:

1. Приклучок на леарницата КРАНФИЛД ФАУНДРИ (40 MW).
2. Приклучок на ВЕЦ Богданци (37 MW).

3.3 Координација и соработка со други оператори на електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации.

Во рамките на своите надлежности, согласно точка 4, став 1 алинеја 4 од Програмата за усогласеност, Службеникот за усогласеност ги следеше и редовно беше информиран за активностите во насока на координација и соработка на МЕПСО АД со другите оператори како и учество во работата на регионалните и меѓународни организации.

Своите активности во меѓународни организации и здруженија МЕПСО ги реализира преку активното учество во работните и регионалните групи како и во комитетите на ЕНТСО-Е, Европската Енергетска Заедница, СММ контролниот блок и др.

Вработените во Одделот за управување со ЕЕС, активно учествуваат во повеќе работни групи од меѓународен карактер. Работата во овој Оддел тесно е поврзана со користење на европската регулатива, членството во ЕНТСО-Е и соседните Систем Оператори.

Сите реализирани состаноци оваа година се одржани online поради ситуацијата со пандемијата.

Работата на ENTSO-E е организирана во четири комитети, кои се состојат од повеќе работни и регионални групи:

1. Комитет за управување на системот (System Operations Committee).
2. Комитет за пазарните функции на системот (Market Committee).
3. Комитет за развој на системот (System Development Committee).
4. Комитет за истражување и иновации (Research Development & Innovation Committee).

System Operations Committee (SOC) како дел од ENTSO-E, работи на хармонизација на оперативните стандарди на ниво на Европа и промоција на оперативна кохерентност помеѓу регионите и синхроните зони. Со ова се зајакнува компатибилноста помеѓу работењето на системите, пазарните одлуки и развојот на системите.

Како дел од овој комитет се јавуваат неколку групи:

- Steering Group Strategy
- Steering Group Operations
- Steering Group IT & Tools
- Steering Group Operational Framework
- Steering Group Resilience

Во текот на оваа година беа одржани 4 on-line состаноци.

Во склоп на планираните обврски активно е учествувано во работата на следните програми:

- Common Grid Model (CGM) Program. Во текот на 2021 година се реализирани 10 CGM Manager состаноци. Низ 2021 година се реализираа и неколку тренинг сесии на кои се прикажуваа и објаснуваа дел од процесите поврзани со оваа програма. Исто така, низ подолг временски период се одржуваа дневни состаноци преку кои се следеше состојбата и статусот на процесот за секојдневно изработување на заеднички мрежен модел во CIM форматот.

- Short Term Adequacy Forecast – STA. Во текот на 2021 година се реализирани 9 состаноци на групата. На овие состаноци се разгледуваат моменталните статуси на процесите и функционирањето на платформата. Исто така, постојано се вложуваат напори за развој на дополнителни проекти и подобрувања на процесот. При пуштање во употреба на секоја нова верзија на платформата се организираат и обуки преку кои корисниците се запознаваат со новите функционалности.

- Outage Planning Coordination – OPC. Во рамките на Југоисточна Европа сите ОПС каде припаѓа и МЕРСО, се одржува физички состанок еднаш годишно каде се договараат планските исклучувања на сите 400 kV далеководи во регионот. Исклучувањата за наредната година треба да бидат хармонизирани и одобрени од сите ОПС. Во текот на 2021 година се реализирани 13 состаноци на групата. На овие состаноци се разгледуваат моменталните статуси на процесите и функционирањето на платформата. Исто така, постојано се вложуваат напори за развој на дополнителни проекти и подобрувања на процесот.

- Network Modeling and Data Forecast and Year Ahead Task Force (NMFT & Y-1 TF). Како дел од оваа работна група функционираат два модула, еден за изработка на DACF модели и еден за изработка на годишни модели. Во текот на 2021 година се реализирани 5 состаноци на групата. На овие состаноци се разгледува планот за достава на годишни модели и snapshot модели за однапред договорени периоди. Исто така, на последниот состанок во годината се изработува планот за работа за наредна година. Во тек е и тестирање на изработката на индивидуални мрежни модели во CIM формат, во која што група учествува и МЕРСО.

Market Committee (MC) има за цел да овозможи добро функционирање на пазарот на електрична енергија во Европа, со учество и придонес во дизајнирањето на пазарот како и учество во дизајнирањето на пазарните правила кои се однесуваат на преносната мрежа и се тоа од аспект на TCO. MC се залага за воспоставување на пазарни механизми кои ќе ги покријат long-term, day-ahead, intraday трговија со електрична енергија како и пазарот на балансна енергија и системски услуги. Интегрирањето на обновливите енергетски извори во пазарот на електрична енергија е исто така една од целите на MC.

Во рамките на MC формирани се и работат неколку работни и регионални групи. Оваа година се одржаа 6 on-line состаноци.

- PICASSO – aFRRIF platform – европска платформа за aFRR балансна енергија. Во склоп на платформата АД МЕРСО започнува со учество како набљудувач на две работни групи и тоа:

- Steering Working Group
- Expert Group

Секоја работна група одржува еднаш во две недели редовна телеконференција, и еден редовен состанок еднаш во месецот последователно од секоја работна група.

○ MARI – mFRRIF platform – европска платформа за mFRR балансна енергија. Во склоп на платформата АД МЕПСО започнува со учество како набљудувач на три работни групи и тоа:

- Steering Working Group
- Technical Working Group
- IT Working Group

Секоја работна група одржува еднаш во две недели редовна телеконференција, и еден редовен состанок еднаш во месецот последователно од секоја работна група.

○ DSO2TSO Task force. Овој проект е започнат 22 Декември 2020 и комплетиран 16 Април 2021, предводен од Energy Community, со консултант ЕКС.

○ MIT WG (Market Information and Transparency).

○ Explicit intraday auctions Working group.

○ Работна Група за оспособување на Системот за дневно планирање со КОСТТ.

Во текот на 2021 година одржани се неколку Critical Infrastructure Risk Assessment Workshops:

• Работилница за процена на ризикот од критична инфраструктура - 24-26 август 2021 година – Охрид: тродневна работилница за процена на ризикот од критична инфраструктура – конкретно енергетика, организирана од страна Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) во партнерство со УСАИД со секторски специјалисти и експерти за проценка на ризици од САД и Обединетото Кралство.

• Обука за сајбер безбедност на критичната инфраструктура во Република Северна Македонија - 30 август - 3 септември 2021 година - Агенцијата за електронски комуникации (АЕК). Во рамки на активноста за Подготвеност на критичната инфраструктура за сајбер ризици, финансирана од УСАИД, а со цел адресирање на специфичните барања на засегнатите страни од критичната инфраструктура во Република Северна Македонија, беше организирана обука за сајбер безбедност на средно ниво.

• Состанок на Работната група за сајбер безбедност на критична инфраструктура (РГСБКИ). - 24 Ноември 2021 година – АЕК. Преглед на претходно сработеното, со проширување на работната група на останатите гранки на критична инфраструктура. Дискусии за правна рамка на Република Северна Македонија во однос на сајбер безбедност, воспоставување на секторски CIRT, подобрување на комуникација помеѓу секторите, начини и принципи за големување на сајбер безбедност во сите сектори.

• KEP project – Know How Exchange Programme. Овој проект е организиран од страна на ARERA, италијанското регулаторно тело, со цел интеграција на пазарите на електрична енергија на Балканот. Во текот на 2021 година се реализирани 8 состаноци на групата. На нив се презентираат и разгледуваат сите информации и процеси поврзани со спојувањето на пазарите. Се вршат и напори за изнаоѓање на решенија за проблемите со кои се соочуваат земјите кои не се членки на ЕУ при имплементирањето на овој процес. На последниот состанок беше најавено отворање и на една т.н. Балканска Школа, која би профункционалирала во 2022 година.

- Проектна група задолжена за ROSC Деловниот процес . Во текот на 2021 се реализирани 4 состаноци. Групата продолжува со работа во 2022 година.

Низ 2021 година се реализираа и учества на најразлични состаноци и конференции организирани од страна на ENTSO-E со цел запознавање, објаснување или надополнување на сегашните процеси или планирање на идни процеси и проекти.

- FSkar – Financial Settlement of k*Δf, ACE and ramping period
- SEE CAO. Регионалната аукциска куќа за алокација на прекугранични капацитети во Подгорица SEE CAO, врши годишни, месечни, дневни аукции на прекугранични капацитети за АД МЕПСО и тоа за границите према Грција и Косово. Алокацијата на останатите 2 граници према Бугарија и Србија се прави самостојно и тоа: годишни и месечни аукции прави МЕПСО, а дневни (intraday) аукции прават Србија/Бугарија. Оваа година беа одржани 4 состаноци на Бордот на директори на SEE CAO.

3.4 Одлуки и решенија кои беа предмет на разгледување во текот на 2021 година:

Можеме да заклучиме дека 2021 година ќе остане по многу нешта беше специфична, пред сè заради пандемијата на вирусот Ковид-19 кој ја зафати популацијата на глобално ниво, што резултираше со драстични промени во начинот на функционирање на компаниите, како и од глобалната енергетска криза која ја зафати Европа во втората половина од годината и која резултираше со силен афект врз редовното функционирање на системот, пред сè на енергетските компании. Во таа насока, раководството на АД МЕСПО беше доследно во спроведувањето на насоките и препораките од Владата на РСМ.

Во насока на следење на реализацијата на сите процеси, Службеникот за усогласеност преку секојдневно следење на работењето на сите структури на Компанијата, спроведе анализа на актите и документите кои беа носени од Управниот одбор, активно вклучувајќи се во нивното носење со свои сугестии и забелешки. Констатирано е дека при носењето на сите акти и документи е почитувано начелото на транспарентност и независност во нивното носење.

И покрај тешкотиите во работењето предизвикани од глобалната пандемија на Корона вирусот, Управниот Одбор успеа да ја задржи својата функционалност и непречено да функционира во текот на целата година. Во текот на 2021 година одржани се 30 седници на Управниот Одбор, сите со физичко присуство и со максимално почитување на мерките и препораките за заштита. Службеникот за усогласеност присуствуваше на сите седници и даваше активен придонес во работењето во делот на своите надлежности. Може да се констатира дека сите тие седници се спроведени и водени во согласност со процедурите и дека не се забележани неправилности во работењето во однос на независноста во работењето и одлучувањето, при што се разгледувани и одобрувани документи и одлуки важни за работењето на Друштвото, при што би ги издвоиле позначајните:

Управниот Одбор ги разгледа и усвои правилата за изменување на Правилата за балансирање на електроенергетскиот систем на Република Северна Македонија, доставени од Подружница ОЕПС со арх.бр.09-78 од 08.01.2021 година, одобрени од РКЕВУ со бр.12-14/1 од 08.01.2021 година.

Разгледани се и усвоени Годишниот план за работа за 2021 година на АД МЕПСО (арх.бр.11-846 од 12.02.2021 година) и Годишниот Извештај за работењето на АД МЕПСО за 2020 година (арх.бр.11-847 од 12.02.2021 година).

Усвоен е Годишниот финансиски извештај за работењето на АД МЕПСО за 2020 година, доставен со арх.бр.05-1103 од 25.02.2021 год. Се задолжува Секторот за финансиски работи истиот да го достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото.

Усвоена е Годишната сметка за остварените производно-финансиски резултати за 2020 година на АД МЕПСО со архивски број 05-1095 од 25.02.2021 год. со следниот финансиски резултат:

- Вкупен приход	3.362.115.962,00	денари
- Вкупни расходи	3.719.971.463,00	денари
- Загуба за годината	357.855.501,00	денари

Се задолжува Секторот за финансиски работи Годишната сметка да ја достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото.

Управниот Одбор го разгледа и усвои предлог-текстот на “Политика за приватност на Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје”, поднесена од Секторот за општи и правни работи, со арх.бр.03-1610 од 12.03.2021 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои предлог-текстот на “Политика за користење на колачиња (cookies) на Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје”, поднесена од Секторот за општи и правни работи, со арх.бр.03-1609 од 12.03.2021 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои предлог-текстот на “Правилник за дисциплинска одговорност на вработените во Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје”, поднесен од Секторот за општи и правни работи, со арх.бр.03-1728 од 18.03.2021 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои предлог-текстот на “Правилник за заштита од вознемирување на работно место на Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје”, поднесен од Секторот за општи и правни работи, со арх.бр.03-1727 од 18.03.2021 година.

Управниот Одбор го разгледа Упатството за спроведување на Законот за употреба на јазиците во Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје, поднесено од Кабинетот на Генералниот Директор со арх.бр.02-2527 од 22.04.2021 година.

Со одлука на Управниот Одбор бр.05-2900 од 14.05.2021 година, Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје како носител на лиценцата за пренос на електрична енергија одобрува:

- Основен приход за 2021, 2022 и 2023 година од 1.748.701.324,00 денари
- Регулиран максимален приход за 2021 година од 2.906.330.291,00 денари

- Регулирана просечна тарифа за вршење на регулирана дејност пренос на електрична енергија за 2021 година од 0,4183 денари за пренесен киловатчас електрична енергија, за планирани пренесени количини на електрична енергија од 6.947.708.000 kWh.

Управниот Одбор донесе Одлука за усвојување на Извештаите од независните ревизори, Ревизорската куќа А&БА Гроуп ДООЕЛ, Скопје за финансиското работење на АД МЕПСО, во деловната 2020 година, заведени под архивски број 05-3254 на 31.05.2021 година и тоа:

- Посебни финансиски извештаи и Извештај на независниот ревизор на АД МЕПСО со состојба на ден 31.12.2020 година и
- Консолидиран финансиски извештај и Извештај на независниот ревизор на АД МЕПСО со состојба на ден 31.12.2020 година.

Дадено е задолжение на Секторот за финансиски работи извештаите да ги достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото, како и да подготви редуциран Извештај во писмена форма кој произлегува од Извештајот на Ревизорската куќа А&БА Гроуп ДООЕЛ.

Управниот Одбор го разгледа и усвои предлог-текстот на “Правилник за заштитено внатрешно пријавување на Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје”, поднесен од Секторот за општи и правни работи, со арх.бр.03-3592 од 17.06.2021 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои предлог-текстот на “Годишен план за спречување на корупција на Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје”, поднесен од Секторот за општи и правни работи, со арх.бр.03-3593 од 17.06.2021 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои планот за начинот на постапување во снабдувањето со електрична енергија во услови на кризна состојба на АД МЕПСО во државна сопственост, Скопје, доставен со арх.бр. 09-6274 од 08.11.2021 година.

Управниот Одбор го разгледа Дописот од АД ТЕЦ Неготино за спогодбено раскинување на Договорот за обезбедување на електрична енергија во случај на загрозување на сигурноста во снабдувањето, хаварии или поголеми отстапувања на потрошувачката на електрична енергија од предвидените количини во ЕЕС бр.02-4749 од 30.08.2019 година, продолжен со Анекс бр.3 заведен под бр.09-8007 од 24.12.2020 година, склучен помеѓу АД МЕПСО и АТ ТЕЦ Неготино, доставен со арх.бр.02-6766 од 29.11.2020 година.

Се овластува Генералниот Директор во име и сметка на Друштвото да потпише Спогодба за раскинување на Договорот со ТЕЦ Неготино.

Управниот Одбор го разгледа и усвои Планот за развој на електропреносниот систем за период 2022-2031 година, доставен од Одделот за инвестиции и развој со допис со арх.бр.11-6464 од 15.11.2021 година.

Со одлука на Управниот Одбор бр.05-7110 од 14.12.2021 година, Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје како носител на лиценцата за пренос на електрична енергија одобрува:

- Регулиран максимален приход за 2022 година од 3.684.800.009,00 денари

- Регулирана просечна тарифа за вршење на регулирана дејност пренос на електрична енергија за 2022 година од 0,5184 денари за пренесен киловатчас електрична енергија.

Управниот Одбор ги разгледа и усвои правилата за изменување на Правилата за балансирање на електроенергетскиот систем на Република Северна Македонија, доставени од Подружница ОЕПС со арх.бр.09-7324 од 21.12.2021 година, одобрени од РКЕВУ.

Управниот Одбор го разгледа и усвои текстот на Правилата за набавка на електрична енергија за покривање на загубите во електропреносната мрежа, доставени со допис со арх.бр.09-7336 од 21.12.2021 година.

Управниот Одбор ги разгледа и усвои Правилата за набавка на aFRR балансен капацитет и aFRR балансна енергија за секундарна регулација и измените на Правилата за набавка на mFRR балансен капацитет и mFRR балансна енергија за терцијална регулација, доставени од Подружница ОЕПС со допис со арх.бр.09-7324/1 од 21.12.2021 година.

3.5 Енергетска криза – состојби и мерки

Она што претставува основна одлика на 2021 година е секако и Енергетската криза која ја зафати Европа во целина, што не ја одмина и нашата држава. Актуелните случувања во електроенергетскиот сектор предизвикани со планираното производство на електрична енергија во нашиот електроенергетски систем земајќи го во предвид работењето на РЕК Битола и исклучителното ниско ниво на акумулациите, необезбеденоста на системските резерви и евидентираните отстапувања поради неизбалансираност на нашиот систем и екстремното и неочекувано зголемување на цените на електричната енергија на европските берзи, за АД МЕПСО претставуваше аларм за превземање на итни и неодложни мерки со цел да се избегнат поголеми нарушувања во работењето на нашиот електроенергетски систем.

АД МЕПСО навремено, уште во летниот период алармираше за очекувани нарушувања кои би можеле да настанат во текот на зимскиот период со доставување на информации за актуелното движење на цените на берзите од регионот, начинот на номинирање од страна на поедини снабдувачи, движењето на нивото на акумулациите, производството на електрична енергија од термо базата и алармантното и несоодветното користење на системските резерви. АД МЕПСО во своите дописи бараше одржување на состаноци со енергетските компании при што на иницијативата од страна на РКЕ се одржаа два состанока на електроенергетските компании во присуство на претставници на Владата на Република Северна Македонија и Министерството за економија.

Со оглед на сложената електроенергетска состојба во нашата држава, на 9 ноември 2021 година од страна на Владата на Република Северна Македонија прогласена е кризна енергетска состојба со траење од 30 дена. Согласно одредбите од Уредбата за прогласување на кризна состојба, АД МЕПСО во соработка со електроенергетските компании од државата има обврска, меѓу другото и за обезбедување на дополнителни финансиски средства, вклучително и репрограмирање на доспеани побарувања од балансно одговорните страни и ослободување од обврската за зголемување на финансиските обезбедувања по основ на склучените договори за балансна одговорност.

Согласно обврските кои произлегуваат од Уредбата за прогласување на кризна состојба, Управниот Одбор на АД МЕПСО донесе План за начинот на постапување во снабдувањето со електрична енергија во услови на кризна состојба на Операторот на електропреносниот систем (АД МЕПСО).

Согласно законските обврски на АД МЕПСО, а со цел да обезбеди сигурен и непречен пренос на електрична енергија како припрема за претстојниот зимски период ги презеде сите неопходни активности меѓу кои:

- Навремено ги заврши сите предвидени ремонтно-ревизиони активности и целосно ја подготви и ја стави во функција електропреносната мрежа со цел овозможување на вршење на енергетската дејност пренос на електрична енергија и управување со електропреносниот систем.
- Навремено ги спроведе сите планирани аукции за алокација на расположиви прекугранични преносни капацитети и на тој начин го стави максималниот расположив капацитет на интерконективните водови на располагање на учесниците на пазарот на електрична енергија како основен предуслов за увоз-извоз или транзит на ЕЕ низ нашиот ЕЕС.
- Ги обезбеди потребните капацитети на баласна енергија (Системски услуги) за 2021 година согласно Планот за набавка на системски услуги.
- Ги обезбеди потребните количини на ЕЕ за покривање на загубите во преносната мрежа за остатокот од 2021 година како резултат од раскинување на Договорите од страна на економските оператори поради енормното зголемување на цените на берзите на електрична енергија.

АД МЕПСО изработи Извештај за проценка на стабилноста на ЕЕС за периодот Q4/2021 година во кој беа спроведени анализи за адекватноста на ЕЕС (анализа на задоволување на потрошувачката со производство/увоз на електрична енергија) и анализа за сигурноста на ЕЕС при што како влезни податоци беа земени меѓу другото и расположливото производство од ТЕЦ Битола со 2 блока за октомври и ноември и 3 блока за декември како и ТЕЦ Осломеј со план за неговата работа од почетокот на октомври и нивото на акумулациите.

Согласно извршените проценки на ризик за стабилноста на ЕЕС за претстојниот зимски период, во кој се очекува зголемена потрошувачка во ЕЕС, се процени дека постои можност за настанување на сериозна кризна електроенергетска состојба, поради следното:

- Крајно неповолна состојба на нивото на акумулациите која е на исклучително ниско и критично ниво кое директно влијае на производството на електрична енергија од обезбедениот капацитет за системски услуги како единствена алатка за обезбедување на балансот а со тоа и сигурната и стабилна работа на системот. Нерасположивоста на хидроелектраните значително ќе влијае на напонската подршка, особено во западниот дел од државата како и можност за интервенција во случај на испади на елементи од преносната мрежа.
- И покрај тоа што АД МЕПСО ги обезбеди потребните количини на aFRR и mFRR капацитет на месечно ниво, исклучително ниското ниво на акумулациите не дозволува обезбедените капацитети на месечните аукции за системски услуги, особено во месеците септември и октомври да се реализираат, односно АД ЕСМ не ги става на располагање на АД МЕПСО во договорените износи.
- Дополнително, АД МЕПСО се соочува со екстремно големи отстапувања на контролната област на АД МЕПСО и регистрирани дебаласи. Согласно нашите ориентациони пресметки отстапувањата се предизвикани во најголем дел од страна на АД ЕВН и АД ЕСМ.

- Во изминатите месеци на референтните берзи од регионот и во Европа регистрирано е екстремно зголемување и неизвесност во движењето на цената на електричната енергија кое има големо влијание на цената на пазарот на електрична енергија во Република Северна Македонија. Ова доведе до зголемени дебаланси предизвикани од страна на лиценцираните снабдувачи поради недоволна набавка на електрична енергија за потребите на потрошувачите поради што АД МЕПСО беше принуден да ги употребува системските резерви за да го одржи балансот на ЕЕС на РС Македонија.

Доколку ваквиот тренд на обезбедување на системски услуги и начинот на номинирање (необезбедување на доволни количини на електрична енергија од страна на снабдувачите за потребите на потрошувачите и обезбедување на доволно производство од страна на АД ЕСМ) продолжи и понатаму и отстапувањата на АД МЕПСО во однос на синхроната зона на Европа најјургентно не се сведат во рамките на дозволените граници ќе се предизвикаат огромни директни негативни финансиски последици по работењето на АД МЕПСО.

За огомните отстапувања кон синхроната зона на Европа, АД МЕПСО е опоменат од страна на надлежниот контролен центар, SWISSGRID (Швајцарија) дека нашето отстапување значително влијае на големината на временската грешка на ниво на Европа и дека сме обврзани во најкраток рок ваквите отстапувања да ги сведеме во рамките на дозволените граници.

Од сето погоре кажано АД МЕПСО предложи мерки за надминување на ваквата состојба, и тоа:

1) Најпрво, веднаш да се елиминира огромното отстапување на нашиот ЕЕС за што постојат следниве можности:

- Да се набави електрична енергија од увоз од страна на АД ЕСМ или од страна на АД ЕВН, во зависност од обврските од нивниот билатерален договор
- Да се стартува ТЕ Неготино со еден котел (околу 90 MW) или со два котли (околу 180 MW) во зависност од погонската спремност на ТЕ Неготино и од можноста за обезбедување на гориво.
- Комбинација, ангажирање на ТЕ Неготино и увоз на потребните количини на електрична енергија

2) За претстојниот зимски период да се обезбеди доволно домашно производство (или енергија од увоз) со цел да се обезбеди потрошувачката на електрична енергија во ЕЕС на РС Македонија.

Состојбата во АД МЕПСО, како и во целиот енергетскиот сектор во РСМ за 2021 година е алармантна. Од овие причини АД МЕПСО, како регулирана компанија, поднесе апликација за зголемување на просечна регулирана тарифа за пренос на електрична енергија во висина од околу 80% од моменталната. РКЕВУ донесе одлука за просечна регулирана тарифа за пренос на електрична енергија од 0,3409 ден/ kWh што е зголемување за околу 23% со што се усложнува и онака тешката финансиска состојба во која се наоѓа АД МЕПСО

АД МЕПСО во своето работење во изминатиов период бележи намалување на оперативните трошоци, но поради горенаведените причини ќе се соочи со обезбедување на ликвидноста на компанијата како и со неможност за реализација на планираните инвестициони активности.

Имено, со дел од меѓународните финансиски институции со кои имаме потпишани договори, како ЕИБ, ЕБРД и Светска Банка обврзани сме за исполнување на финансиски показатели – ковенанти за чие исполнување се потребни позитивни финансиски резултати. Од причина што 2020 година ја завршивме со загуба, дел од овие институции подготвуваат повторни пресметки на кредитите, кои ќе имаат фискална импликација врз нашето работење.

Мора да се нагласи дека ефектите од зголемувањето на просечната регулирана тарифа за пренос на електрична енергија ќе се ефектуираат во втората половина на февруари 2022 година со доспевање на фактурите за наплата на надомест за користење на преносната мрежа од потрошувачите. Со тоа, неликвидноста на АД МЕПСО, која се очекува во текот на јануари 2022 година, не може да биде анулирана само со ефектите од зголемувањето на тарифата.

3.6 Соработка со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа и Службата за внатрешна ревизија

Во рамките на своите овластувања и согласно одредбите од Правилникот за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност, во својата работа и редовни активности во 2021 година Службеникот за усогласеност посебен акцент стави на комуникацијата и соработката со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа, Службата за внатрешна ревизија и Службата за стратешко планирање и развојни анализи.

Во текот на 2021 година, до **Службата за оперативен контролинг, план и анализа**, подружниците/секторите постапувајќи по Планот за јавни набавки за 2021 на АД МЕПСО, доставија 95 барања за започнување на постапки за јавни набавки од вкупно планирани 165. Повлечени беа 6 барања за дополнување на тендерската документација кои потоа беа повторно доставени до Службата. За 4 Барања не беа одобрени средства за нивно започнување. Изготвени и доставени до Одделот за комерцијални работи се 85 барања за започнување на постапки за јавни набавки, од кои 9 постапки се поништени, 7 постапки се повторени, а 9 не се објавени.

Изготвена е Дата база на Договори склучени помеѓу АД МЕПСО и носителите на Договорите по објавени Јавни набавки. Во оваа дата база се евидентирани и Договори за постапки во реализација – довршување на постапки на јавни набавки започнати пред и во 2020 година за кои е пропишана примена на Законот за јавни набавки. Преку оваа Дата база можно е да се следи реализацијата на секој поединечен Договор. Исто така, во изминатиот период континуирано беше ажурирана оваа Дата база во која се евидентирани склучените Договори помеѓу АД МЕПСО и носителите на Договорите по објавени Јавни набавки.

Исто така, во текот на 2021 година, Службата за оперативен контролинг, план и анализа изработи преглед на реализација на Годишната инвестициона програма (ГИП) за 2021 година и на Годишниот план за останати потреби (ОПН) за 2021 година за периодот јануари-септември 2021 година, збиен Рекапитулар за истите (ГИП и ОПН), како и Извештај за реализација на активностите на АД МЕПСО, заклучно со 30.09.2021 година.

Во текот на 2021 година, Службата за оперативен контролинг, план и анализа, согласно своите надлежности редовно ја следеше реализацијата на Годишната инвестициона програма, Планот за останати потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за 2021 година.

Службата за оперативен контролинг, план и анализа, постапуваше по доставените барањата за пренамена на средства, односно измена и дополна на Годишната инвестициона програма, Планот за останати потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за тековната 2021 година.

Согласно тековните потреби на подружниците и секторите и врз основа на доставените барања беа извршени вкупно 43 пренамени на средства. По донесувањето на Одлуки за пренамена на средства од страна на Управниот Одбор на АД МЕПСО, Годишната инвестициона програма, Планот за останати потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за тековната 2021 година, се ажурирани. Согласно направените измени доставени беа ажурирани верзии до сите организациони единици. Врз основа на направените измени во Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за 2021 година (ПЈН), Службата за комерцијално работење во координација со Службата за оперативен контролинг, план и анализа, последната верзија на ПЈН го објави на веб страната на Бирото за јавни набавки.

Службата за оперативен контролинг редовно изготвуваше квартални, годишни извештаи и план за работењето на АД МЕПСО ги доставуваше на разгледување и усвојување до Управниот одбор на АД МЕПСО.

Во овој период изготвени се оперативни template-и за подготвување на Годишната инвестициона програма за 2022 година, Инвестиционата програма за 2023-2026 година, Годишниот план за останати потреби на набавки за 2022 година, Планот за останати потреби на набавки за период 2023-2024 година и Планот за јавни набавки за 2022 година на АД МЕПСО и истите се доставени до подружниците/секторите за пополнување.

Согласно тоа:

- Изработена е Предлог Годишната инвестициона програма за 2022 година и доставена до УО со архивски број 11-7465 од 23.12.2021 година. Управниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број година 02-7505/1 од 24.12.2021 година.
- Изработена е Предлог Инвестициона програма за период 2023-2026 година и доставена до УО со архивски број 11-7464 од 23.12.2021 година. Управниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7505/2 од 24.12.2021 година.
- Изработен е Предлог Годишниот план за останати потреби на набавки во 2022 година и доставен до УО со архивски број 05-7463 од 23.12.2021 година. Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7505/3 од 24.12.2021 година.
- Изработен е Предлог Планот за останати потреби на набавки во 2023-2024 година на АД МЕПСО и доставен до УО со архивски број 05-7462 од 23.12.2021. Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7505/4 од 24.12.2021 година.

По усвојувањето на Годишната инвестициона програма (ГИП) за 2022 година, Инвестиционата програма за период 2023-2026 година, Годишниот план за останати потреби (ОПН) за 2022 година и Планот за останати потреби на набавки во 2023-2024 година АД МЕПСО, Службата го изготви Предлог Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за 2022 година.

Службата за оперативен контролинг, план и анализа учествуваше во изготвувањето на материјалите поврзани со Барањето за определување на регулиран максимален приход и регулирани просечни тарифи за регулираната дејност пренос на електрична енергија кои беа доставени до РКЕВУ.

Службата за внатрешна ревизија во периодот од 01.01.2021 до 31.12.2021 година работеше согласно Законската регулатива а врз основа на:

- Стратешки план за извршување на внатрешна ревизија за период од 2021 до 2023 година бр. 12-778 од 09.02.2021 год. доставен до Централната единица за хармонизација при Министерството за финансии на РСМ со бр. 12-777/1 од 09.02.2021 год.
- Годишен план за извршување на внатрешна ревизија за 2021 година бр. 12-777 од 09.02.2021 год. доставен до Централната единица за хармонизација при Министерството за финансии на РМ со бр. 12-777/1 од 09.02.2021 год.
- Законските одредби како и Уредбите и Заклучоците од Владата на РСМ донесени и усвоени согласно новонастанатата вонредна состојба поради пандемијата на Корона вирусот (Ковид19).

Согласно горе наведеното, Службата за внатрешна ревизија во периодот од 01.01.2021 до 31.12.2021 год. ги имаше следните ревизорски активности:

- Согласно законските одредби и подзаконските акти за извршување на внатрешната ревизија до генералниот директор на АД МЕПСО, се доставени четири Ревизорски извештаи.
- Системска ревизија, ревизија на успешност во работењето (извршувањето) и на усогласеност (регуларност) во реализацијата на службените патувања на вработените во АД МЕПСО за период 01.01.2019 до 31.12.2019 год. (архивски број 12-1060/1 од 23.02.2021).
- Ревизија на успешност во работењето (извршувањето) и на усогласеност (регуларност) на спроведените активности за Реконструкција и адаптација на фасада со цел подобрување на енергетската ефикасност и реконструкција на внатрешноста на административната зграда на АД МЕПСО. (архивски број 12-7655 од 30.12.2021).
- Ревизија на усогласеност (регуларност) и успешност во работењето (извршувањето) на донесените Одлуки и Заклучоци од седниците на УО при АД МЕПСО заклучно со 2020 година. (архивски број 12-3367 од 03.06.2021 година.)
- Системска ревизија, ревизија на усогласеност (регуларност) и успешност во работењето (извршувањето) во користење на службените возила при АД МЕПСО за период 2019 - 2020 год. (архивски број 12-7633 од 29.12.2021 година).
- Со Овластувања од Генерален директор (последно со бр.03-10/1473 од 02.09.2021 год.) Службата за внатрешна ревизија вршеше континуирани ревизии на усогласеност (регуларност) на постапките за доделување на договори за јавни набавки, и тоа:
 - По подготвена тендерска документација и технички спецификации
 - По целосно спроведена постапка за доделување на договор за јавна набавка
- Генерален преглед и детална анализа за евентуални настанати промени и ажурирање на Меѓународни стандарди за професионално извршување на внатрешна ревизија – МСР, согласно The Institute of Internal Auditor Global.

При вршењето на овие ревизии, Службата за внатрешна ревизија имаше континуирана деловна соработка (комуникација) со стручните служби кои учествуваат во изработување на техничките спецификации и составување на критериуми за техничка способност, со Комисијата за јавни набавки и со Одделот за комерцијални работи, како организациски облик во АД МЕПСО во чии рамки се вршат работи од областа на јавните набавки, а со цел

навремено корегирање на одредени неправилности при спроведувањето на постапките за доделување на договори за ЈН, согласно Законската регулатива во оваа област.

Службата за стратешко планирање и развојни анализи во текот на 2021 година, во рамките на своите надлежности работеше на следните документи:

Документи за планирање и развој на македонската преносната мрежа, едиција 2020/2021:

- План за развој на електропреносниот систем за период 2021-2030. РКЕ ги одобри документот. Според законската обврска, документот е објавен на веб страницата на МЕПСО.
- Податоци во врска со спроведени проекти и активности за остварување на заштеди на енергија во 2020 година. Документот е подготвен во соработка со Службата за квалитет, животна средина и стандардизација и испратен до Агенција за енергетика.
- План за развој на електропреносниот систем за период 2022 – 2031. Нацрт верзија на документот е изработена и одобрена од УО на МЕПСО. Следи одобрување од страна на РКЕ и објавување на интернет страницата на МЕПСО.
- Долгорочни прогнози за потребите на електрична енергија и моќност – 2021. За комплетирање и усвојување на Документот сè уште се очекува прогнозата за производството од електричните центри на ЕСМ за 2022 година.

Анализи на преносна мрежа

- Анализа на преносниот однос на новиот 400/110 kV трансформатор во ТС Битола.
- Анализа за проценка на погонските параметри на мрежата при лоша хидрологија, максимално оптоварување и намалено производство од РЕК Битола.
- Пресметки на струи на куси врски за: ТС Велес, ТС Бучим, ТС Скопје 4 и ТЕЦ Неготино.

Анализи за приклучоци на преносна мрежа

Анализите за одделни приклучоци на корисници на преносна мрежа, како дел од Студиите за приклучување на преносна мрежа, се дел од извештајот на Службата за приклучоци.

3.7 Начин на следење на Програмата за усогласеност

Имајќи ја предвид сложената состојба предизвикана од пандемијата на Ковид-19, како и интензивната енергетска криза која имаше силен импакт врз работењето на Компанијата, сите структури во АД МЕПСО во 2021 година се стремее кон исполнување на обврската за обезбедување на технички и други услови за примена на Програмата за усогласеност и за запознавање на вработените со одредбите од Програмата.

Сите вработени во АД МЕПСО, на чело со раководството, во текот на 2021 година во своето работење покажаа посветеност кон почитувањето на правилата на однесување предвидени со Програмата за усогласеност. Ставањето на располагање на бараните податоци на Службеникот за усогласеност се одвиваше без проблеми. На секое барање за достава на податоци и информации се одговараше во назначениот рок, при што податоци-те се доставувани по електронски пат или непосредно со предавање на потребната документација.

3.7.1 Едукација и обука на вработените од страна на Службеникот за усогласеност

Заради сложената епидемиолошка состојба на глобално ниво, обврската за едукација на вработените од страна на Службеникот за усогласеност, во текот на 2021 година ја немаше потребната и предвидена динамика. Генерално сите вработени се веќе запознаени со Програмата за усогласеност и обврските кои од неа произлегуваат преку официјалната интернет страна на компанијата, како и преку огласните табли во објектите.

Земено во целина 2021 година помина во знакот на спроведување на мерките за заштита и спречување на ширењето на вирусот Ковид-19, што подразбираше забрана на сите физички контакти на поголеми групи лица на исти настани и во исти простории. Програмата за едукација која Службеникот за усогласеност ја подготви во соработка со Одделот за човечки ресурси а која требаше да почне да се реализира во текот на оваа година, сеуште не е реализирана и нејзиното спроведување е пролонгирано.

Целта на оваа програма е да ги запознае вработените со начините за примена на позитивните законски прописи, запознавање со политиките на компанијата, споделување на искуства во областа на транспарентноста, независноста, управувањето со ризици, интегритетот и професионалната етика, како и организирање на работилници за тимска работа и за реализација на Програмата за усогласеност. Во недостаток на услови за спроведување на таквите обуки, Службеникот за усогласеност се трудеше во секојдневните контакти со структурите на сите нивоа на Компанијата да ги презентира и појаснува одредбите на Програмата и да работи на нивно спроведување.

3.7.2 Комуникациски канали

Заради добивање на информации за спроведување на обврските кои произлегуваат од Програмата за усогласеност, функционира воспоставениот комуникациски канал помеѓу Службеникот за усогласеност и вработените во АД МЕПСО од една и корисниците на услугите од друга страна. Целта на оваа комуникација е да овозможи Службеникот за усогласеност да добива информации за настани поврзани со неетички и илегални активности (како конфликт на интереси, истекување на комерцијално осетливи информации, нееднаков третман на корисниците, неусогласеност со Програмата и слично) а во исто време заштита на интегритетот и идентитетот на личноста која ја доставува информацијата.

Во насока на спроведување на комуникацијата помеѓу засегнатите страни, на компаниската интернет страна е поставен посебен линк за Програмата за усогласеност, каде ќе може да се пристапи до сета потребна документација поврзана со спроведувањето на Програмата за усогласеност.

<https://www.mepso.com.mk/index.php/mk/doma/usoglasenost/programa>

Освен информативниот карактер, на линкот има можност да се пристапи до Формулар на кој секој заинтересиран ќе може да достави информации кои го засегаат спроведувањето на Програмата, да прикачи скениран документ или фотографија, и сето тоа по негов избор анонимно.

<https://www.mepso.com.mk/index.php/mk/doma/usoglasenost/npravilnosti>

Согласно одредбите од глава 6 од Програмата за усогласеност, секој член на УО, НО или вработен во АД МЕПСО е должен, доколку дојде до сознанија или на било кој начин воочи ваков тип на однесување, истото да го пријави како коруптивно однесување. За таа цел, а согласно одредбите од Законот за заштита на укажувачи, Службеникот за усогласеност аплицираше и доби безбедносен сертификат “строго доверливо“ како услов за поседување и обработување на класифицирани информации и нивно соодветно процесирање до надлежните институции.

4 Заклучоци за Извештајот за 2021 година

Гледано во целина, изминатата 2021 година ќе остане запаметена како исклучително тешка како за нормално функционирање во секојдневниот живот, така и во спроведување на редовните работни обврски на компаниите. И во такви исклучително тешки услови на функционирање, предизвикани како од глобалната пандемија, така и од енергетската криза, АД МЕРСО успешно ги спроведуваше своите активности што обезбеди стабилен и сигурен електропреносен систем.

Доследното применување на одредбите од Програмата претставуваат знак дека АД МЕРСО се стреми кон недискриминаторски и транспарентен начин на работа. Сумирајќи ги ефектите од работењето во изминатата година, може да потенцирам дека сум задоволен од динамиката на имплементација на обврските кои произлегуваат од Програмата, имајќи ги во предвид условите наметнати од глобалната пандемија и енергетската криза кои го диктираа работењето на Друштвото во 2021 година. Сите воочени забелешки се вградени во унапредување на работата и функционирањето на Офицерот за усогласеност.

4.1 Спроведување на мерките со кои се спречува дискриминација и нетранспарентност

Сите вработени, како и раководните структури на АД МЕРСО со своето однесување и работење покажаа дека се посветени на спроведување на сите мерки кои спречуваат дискриминаторско и нетранспарентно однесување, пропишани со Програмата за усогласеност. Се реагира на сите забелешки од корисниците согласно пропишаните процедури. Сите информации битни за корисниците на електропреносниот систем редовно и навремено се објавуваат на интернет страната на компанијата. Превземаме мерки за подобрување на организацијата со што се подобрува координацијата на активностите и се подига нивото на квалитетот на услугите кои се даваат на корисниците.

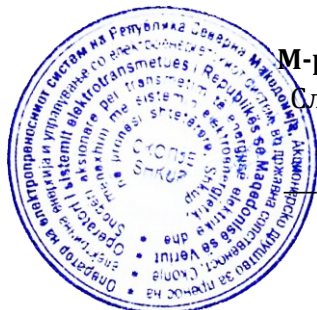
4.2 Почитување на правилата за однесување од страна на вработените

Може да се констатира дека одредбите од Програмата за усогласеност се спроведуваат од страна на вработените во АД МЕРСО при вршењето на редовните активности. Обврската за транспарентност во работењето, како и обврската за чување на комерцијално доверливи податоци се спроведуваат и не се забележани прекршувања на тие обврски.

4.3 Начин на следење на Програмата и известување

Операторот на електропреносниот систем на организиран и законски утврден начин го следи спроведувањето на Програмата за усогласеност. Со актот за систематизација дефинирана е функцијата на Службеникот за усогласеност. Неговите надлежности се специфицирани во Правилникот за работењето како и во Договорот за обезбедување на услуги од Службеникот за усогласеност. Службеникот за усогласеност во рамките на своите овластувања и обврски редовно го следи работењето на Управниот и Надзорниот одбор на Друштвото активно учествувајќи во носењето на сите поважни одлуки со свои забелешки и сугестии, при што соработката со структурите на Друштвото ги оценува на задоволително ниво.

Во Скопје
23.02.2022 година

М-р Александар Чеботарев
Службеник за усогласеност